

GÖTEBORGS UNIVERSITET
FILMHÖGSKOLAN

NUNNA NR 3

Uppsats av My Sandström

Konstnärligt kandidatprogram i filmisk gestaltning

– regi och produktion

Filmhögskolan 2012

Handledare: Göran du Rées

Opponent: Anna-Maria Kantarius

Lo Kauppi

Jonas Mosskin

Examinator: Anne-Marie Söhrman Fermelin

Innehållsförteckning

Inledning, sid 3

Huvudtext: Nunna nr 3, sid 4

Avslutning och sammanfattning, sid 11

Inledning

Den här texten handlar till stor del om min skoltid från grundskola till högskola. I nästan hela mitt liv har jag gått i skolan. Nu när jag avslutar Filmhögskolan, kanske den sista utbildningen i mitt liv, ser jag denna uppsats som mitt tillfälle att sätta punkt.

Här är ett foto från min första skoldag. Full av förväntan står jag där, med Djungelboken-T-shirt och lockat hår. Min bästa kompis Emma står bredvid mig, med folkdräkt dagen till ära. Det slår mig att det är precis så det känns nu, nästan 20 år senare. Samma förväntan, samma naivitet inför livet och inte minst samma önskan att bara få ha lite sköj.

NUNNA NR 3

- Mina damer och herrar – Linda Bengtzing!

Det är final i Melodifestivalen 2005. Programledaren Mark Levengood presenterar kvällens andra tävlande och låten ”Alla flickor”. Här står Linda Bengtzing, 30 år gammal, snuddandes vid mållinjen. Hon har kämpat som fan. Uppträdde på både Sillens och Jordgubbens dag i Laxå på 80-talet. Släppte singel och flyttade till Stockholm på 90-talet. *Sikta mot Stjärnorna, Wallmans Salonger, Ordjakten, Floor Filler, Fame Factory*; allt detta gjorde hon i början på 2000-talet. Och nu står hon här – på Globens scen, på fucking MELODIFESTIVALEN! FINALEN! Det hittills största ögonblicket i Lindas karriär – inte undra på att hon framstår som lite övertänd.

Refrängen börjar direkt: ”Alla flickor utom jag!” nästan skriker Linda Bengtzing. Hon är fruktansvärt målinriktad. Jag tror att det svenska folket i detta ögonblick slås av ett obehag, att de känner av Lindas starka vilja och skräms av den. Ur mitt perspektiv är det någonting mänskligt och rörande i Lindas framträdande. Jag känner igen hennes strävan, har sett den förut. Kan man vilja för mycket?

Jag är uppvuxen på en gård utanför Karlskrona. Inga grannar, inga andra barn i närheten. När jag började skolan var jag väldigt oblyg. Svältfödd på kompisar blev jag snabbt bästis med de flesta, om än i olika omgångar. Jag älskade att vara i skolan. Den lekfulla stämningen gjorde att jag verkligen kom till min rätt. Fram på höstterminen började skolan att komma igång på riktigt. Lektionerna i svenska, engelska och matematik blev allt längre och svårare. Varför kan vi inte bara leka längre? frågade jag mig själv.

En dag hade fröken tagit med sig en tant som hette Gunvor till klassrummet. På ett pedagogiskt sätt förklarade fröken hur Gunvor skulle hjälpa dem i klassen som behöver lite extra hjälp. Hon ropade upp namnen på dem som skulle ställa sig upp och följa med Gunvor in i specialrummet. Det var han som inte hade någon pappa, hon den blyga som aldrig sa nåt, klassens clown – och så ropade hon upp mitt namn. Jag ställde mig sakta upp och följde med de andra till det lilla rummet bredvid. Vid nästa lektion hände samma sak. Gunvor kom in i rummet och ropade upp namnen. Jag minns att jag hoppades att hon inte skulle säga mitt namn denna gången. Det gjorde hon. Klassens Einstein frågade om han fick följa med in i rummet. Fröken skrattade bort det hela: ”kanske en annan gång”.

Varje gång Gunvor kom in i klassrummet önskade jag att hon inte skulle säga mitt namn, varje gång gjorde hon det, och varje gång spelade jag lika oberörd när jag gick den lilla promenaden till specialrummet. Till slut behövde Gunvor inte ens säga våra namn utan vi visste vilka vi var, och mot slutet av året kom Gunvor inte ens in i klassrummet längre. Det räckte med att fröken presenterade dagens ämne så reste vi oss upp och gick ut. Mitt självförtroende började påverkas och blev sakta sämre för varje år som gick. Det var bara i de kreativa ämnena jag kände att jag kom till min rätt. Jag började längta efter fyran och att äntligen få sätta upp Sound of Music, skolans obligatoriska musikal som år efter år sattes upp på engelska av skolans fyror.

Sommaren gick, och så kom äntligen mellanstadiet. Nu skulle rollerna i Sound of Music delas ut. Jag hoppades innerligt på rollen som Maria, men även någon av von Trapp-barnen hade funkade för mig. Önskerollerna skrevs ned på lappar som sedan lades i en skål som fröken tog hand om. Fröken var snäll och förklarade för mig, på ett sätt som jag själv tyckte verkade logiskt, varför hon valt att ge mig rollen som nunna nummer 3. Jag hade ju svårt för engelska, därför var det enligt henne bra att jag fick en liten roll så att jag inte behövde anstränga mig alltför mycket. Jag visade inte att jag blev ledsen.

- I think she's charming, nice, wonderful and quite impossible.

Jag kommer aldrig glömma min enda replik. OK att jag har en hög inlärningsströskel, men när jag väl lärt mig något så glömmar jag det sällan. Hur mycket jag hade lärt mig om jag hade fått en större roll kan jag bara spekulera i. Motivationen fanns i alla fall där.

Jag gav inte upp, utan försökte göra en djupare karaktärsstudie av nunna nr 3. Vem var hon? Vad ville hon? Jag tolkade det som att hon hade en extremt stark gudstro, eftersom hon var nunna och det var egentligen det enda jag visste om nunna nr 3. Första scenen repeterades. Vi nunnor skulle sitta och be på knä med knäppta händer, men jag hade andra tankar kring min karaktär. Jag lyfte mina händer över huvudet och prisade intensivt Gud genom att slå dem neråt mot marken. Detta upprepade jag om och om igen så att min kontakt med Herren inte skulle gå någon obemärkt förbi. Min fröken avbröt mig dock: ”My, gör inte så där. Sitt

vanligt och be bara!”. Jag satte mig som de andra puckona och knäppte mina händer, fann mig i rollen som dålig på engelska och sa tyst min replik. I think she's charming, nice, wonderful and quite impossible.

Jag började tro att jag var sämre, kände mig annorlunda och mindre begåvad. Innerst inne visste jag att jag kunde lära mig precis vad som helst, jag visste bara inte hur. Varenda skolbok blev till en börda. Ett måste, ett nödvändigt ont. Det som läraren sa och skrev på tavlan skulle skrivas ner av oss och sedan redovisas i våra böcker. Eftersom jag hade svårt att skriva var jag tvungen att titta upp på tavlan en massa gånger för att hinna få med alla bokstäver, varpå jag hamnade efter. Jag stressade för att hinna med innan tavlan suddades ut. När fröken väl pratade var jag så fokuserad på att skriva att jag missade allt innehåll. Lektionen skulle kunna handla om vad som helst för mig gällde det bara att hinna skriva rätt bokstäver.

Jag började känna mig frustrerad och denna frustration övergick snart i ilska. En ilska riktad mot lärarna, skolan och alla de andra som tycktes kunna allt det jag inte kunde. Till slut lyssnade jag inte ens på vad lärarna sa, blev extremt duktig på att fuska och istället för att lära mig multiplikationstabellen lärde jag mig att rabbla de rätta svaren i följd på det vecka efter vecka identiska provet. Det som funkade bäst var när jag lärde mig själv, på mitt eget vis. Jag blev bra på att lära känna människor. Deras brister, hur man charmade dem och vilka andra punkter man kunde trycka på. Detta använder jag mig fortfarande av i mitt yrke som regissör.

Ett exempel på detta är i min film Nudisten. Vi sitter i en soffa. Jag pratar med filmens huvudperson Kerstin om hur det var när Magnus lämnade henne. Det uppstår ingen spänning. Jag känner inte den där ilskan, fast jag vet att den finns. Jag ber Carolina som spelar rollen som Kerstin att spela argare. När hon försöker känns det konstruerat. Senare kommer jag på att Carolina hatar att frysa, det är kanske något av det värsta hon vet.

- Jo, jag skulle vilja ta en bild när du är ute och promenerar naken på en åker!

Carolina börjar skruva på sig. Jag övertygar henne om att det kommer bli bra. På åkern ser jag det. Hatet i Carolinas ögon när hon, endast iförd gummistövlar, skyndar över den frusna leran. Vi filmar och jag frågar om Magnus som lämnat henne. Där finns den, energin och ilskan jag velat komma åt.

Nudisten vann kortfilmspriset Startsladden på Göteborgs Filmfestival 2010. Min bästa vän Carolina och jag spelade in filmen som en kul grej, utan budget och med ett team på totalt tre personer. Detta var min andra film någonsin.

Hur kunde det helt plötsligt gå så bra för mig att göra film? Aldrig tidigare hade jag haft flyt eller särskilt lätt för någonting. Ett par år efter gymnasiet hade jag jobbat inom vården och försökt komma in på diverse högre teaterutbildningar, utan framgång. Därför var det svårt att greppa det faktum att jag nu lyckats. När jag kom in på Filmhögskolan var jag fortfarande övertygad om att jag inte kunde regissera. Jag gick och törstade efter regilektionerna som stundade.

Andra året på skolan hade vi de första djupgående regilektionerna, som förberedelse inför inspelningen av den s.k. ”mittfilmen”.

Sommaren innan höstterminen hade jag och Carolina bollat idéer, jag hade en långfilmsidé lagom till hösten som var baserad på en stor kopplerihärva i Malmö. Jag var ambitiös, åkte på

rättegångar och gjorde så mycket research jag kunde, denna idé hade jag tänkt använda till mittfilmen. I efterhand inser jag att åtagandet var något naivt med tanke på att filmens förutsättningar var följande: en veckas inspelning, två skådespelare och ett filmteam på sex personer.Handledaren gav rådet att vi dessutom skulle göra det lätt för oss med inspelningsplatser.

- Håll det lätt. Gör inte svåra tekniska grejer. Simma hellre djupt än långt.

Jag lyssnade på detta. Struntade i researchen jag gjort. Struntade i utomhusscenerna. Struntade till och med i karaktärsarbetet. Jag kunde ju inte regissera och det kunde ju min handledare, så det var nog lika bra att slänga bort allt som var mitt och bara göra som han sa. Han pratade om verblistor, jag skrev långa verblistor. Han pratade om viljor, jag skrev ner viljor. *"Alla regisserar på olika sätt". "Man kan inte lära sig regissera"*. Det där sista lyssnade jag inte så noga på för det förstod jag inte.

När det var dags för inspelningen hade allt som var mitt bortprioriterats och försvunnit. Istället hade jag fyllt tomrummet med ny, osäker kunskap. Stämningen var stel och vi hade inte roligt. Min vilja att vara en bra regissör tog all min fokus, vilket ledde till att jag helt tappade bort mig själv.

Jag var så besviken på resultatet, men mest av allt på mig själv. Hur kunde jag svika mina visioner på det viset? På utvärderingen av projektet satt jag och skämdes. Det var hemskt. Ingen annan upplevde filmen som ett så stort nederlag som jag själv, och tanken slog mig att jag kan nog inte regissera. Kan man vilja för mycket?

Inför examensåret växte tankarna om att göra en animerad film om lidande, istället för att jobba med skådespelare. Terminen började och jag började köpa in material för att börja bygga till animationen.

En kväll var det tillställning med skolfolket, vi var ute och åt mat på en restaurang. Skolans tekniker var mer pratglad än vanligt. Han sa till mig rakt ut att jag borde göra det jag är bra på. Han sa att jag är bra, att han har sett det och att jag borde göra det på mitt sätt. Han tyckte att jag skulle köra på, på min humor. Jag borde inte slösa bort sista året med att sitta och

bygga dockor. När han sa detta visste jag att han ju hade rätt. Jag måste ta tjuren vid hornen, så det gjorde jag.

Under examensåret har jag därför bjudit in några vänner att delta i skapandet av mina kortfilmer. Vårt gäng har vi kallat BonnieFilm. Vi har tillsammans gjort fem kortfilmer, varav tre räknas in i mitt examensprojekt. Jag ville hitta tillbaka till det som var jag, att det ska vara roligt och kreativt att göra film. Lusten och viljan att berätta historier känner jag starkare än någonsin.

Bonniefilm säljer in kortfilmer på SVT. Foto: Anna Björemark

Avslutning och sammanfattning

Denna uppsats har till stor del kommit att handla om mitt dåliga självförtroende, som jag tror beror på särbehandlingen under min tid i grundskolan. Skolan har indirekt sagt till mig att jag är mindre begåvad än de andra barnen, och dess snäva ramar har begränsat mig. Fått mig att känna utanförskap. Detta har också bidragit till att jag blivit en bättre regissör, då skolan har tvingat mig att bli mer kreativ, att hitta nya sätt att lösa problem.

Det jag har lärt mig på Filmhögskolan har fått mig att hitta tillbaka till mitt självförtroende. Jag har det senaste året säkrat det jag står för när det gäller film. Genom att göra många kortfilmer så har jag fått prova mina idéer och framför allt så har jag haft skoj! För att jag ska komma till min rätt och göra något riktigt bra så måste lusten finnas där. Det är precis samma sak nu som för 20 år sedan när jag började skolan. Då trodde jag att det var mig det var fel på och inte på skolan. Nu har jag insett att det var tvärtom.

Jag kommer att kämpa för att grundskolan ska hitta nya sätt att lära, genom lek och kreativitet. Det är inte OK att offra en enda unges självförtroende till förmån för ett konservativt skolsystem.

My Sandström den 16 maj 2012

Göteborg